

Csizmadia Ervin

Kormányzás és mérés

Egy kormányzat megítélésekor nagyon nehezen érvényesíthetők szakszerű, objektív szempontok. A választói döntésben sokszor a szubjektív szempontok dominálnak. Egyre sürgetőbb kérdés azonban annak megválaszolása, hogy amennyiben a demokráciában a választói akarat szubjektíven nyilvánul meg, van-e értelme egyáltalán a kormányzati tevékenységben objektív támpontokat keresni, azaz: *lehet-e mérni* egy kormányzat teljesítményét.

Kutatói és elemzői szemmel a kormány munkája egzakt szempontok szerint értékelhető, még akkor is, ha a kormányzás folyamatában a kormányzók nem mindig könnyítik meg ezen szempontok feltárását. Nehezítheti az elemzői munkát az a közismert tény, hogy a kormányzásban ma már korántsem csupán a *formális* hatalommal felruházott szereplők vesznek részt, hanem mások, ún. *informális* hatalommal bíró szereplők is. Ezzel együtt is kísérletet tehetünk arra, hogy valamiképpen mérjük a kormányzati hatékonyságot.

Ha a Gyurcsány-kormány 2007. évi teljesítményét nézzük (s ezúttal eltekintünk a 2006-os év meghatározó szeptemberi és októberi eseményeitől), akkor először is regisztrálnunk kell a kormánynak azt a törekvését, hogy saját munkáját *objektíve megítélhető* alapokra helyezze. Ezt a célt szolgálja mindenekelőtt a kormány a 2007. februárban elfogadott *munkaterve*. Ebben a Gyurcsány-kormány feladatokat (szám szerint 45-öt) tűz ki maga elé, határidőket és felelősöket jelöl meg. Természetesen rögvest felmerülhet a kérdés, hogy vajon miért van szükség (háromnegyed évvel a választások után) új munkaterv elfogadására. A válasz az MSZP 2006-os választási programjához, illetve az MSZP élén történt váltáshoz vezet vissza bennünket.

A párt 2006-os választási programja karakterében és tartalmában nagymértékben eltér mindattól, amit a későbbi munkaterv-csomag tartalmaz. A vizsgált munkaterv azért született, hogy ezt az ellentmondást feloldja, voltaképpen *új programnak* is tekinthető. Nem mellékes az a körülmény sem, hogy nagyjából az új munkaprogram elfogadásával egy időben választották meg az MSZP elnökének Gyurcsány Ferencet. A 45 pontos munkaterv tehát egy új vezető új személyes vállalásait foglalja magában, ezáltal nagymértékben eltér mindattól, ami a korábbi kormányok esetében megfigyelhető volt. Természetesen hozzá kell tenni azt is, hogy az új munkaterv bizonyos értelemben *kényszer* is, mert a személyi vállalásokat és a kormányzati feladatok végrehajtására kiszabott határidőket azok a gazdasági kihívások tették

szükségessé, amelyeket a miniszterelnök 2006 tavasza előtt – a választási győzelem érdekében – kénytelen volt eltitkolni.

A kormányfő-pártelnök tehát önmaga állít fel egy új mérési kritériumrendszert, amikor a 45 pontos munkaterv végrehajtásáról beszél. E munkaterv végrehajtásának azonban vannak szembetűnő gyenge pontjai. Például az, hogy az általa szükségesnek tartott reformok végrehajtásában *kerekasztalokat* hoz létre, és ezáltal önkéntelenül megosztja a kormányzati felelősséget. A szándék persze elviekben érthető: a kormány nem *government-ként*, hanem *governance-ként* igyekszik viselkedni – és ez Nyugat-Európában is egyre inkább így van. Csakhogy a három kerekasztal (nyugdíj- és időskor; oktatás és gyerekesély; versenyképesség) létrehozatala éppen az effektív kormányzati lépések és feladat-végrehajtás mérését nehezíti meg. Felállításuk óta ugyanis e kerekasztalok működése esetleges, követhetetlen, nyilvánosság-fokuk csekély.

De túlmenően a kerekasztalok kérdésén, válasszunk egyetlen példát, ami próbaköve lehet a kormány munkatervének és önmaga által alkalmazni kíván kritériumrendszerének. A munkaterv egészségügyről szóló részében szó esik a biztosítói modellválasztásról is. Ebben a következőt olvashatjuk: „*Olyan társadalombiztosítási modell választása, amellyel a meglévő forrásokból a legjobb minőséget lehet elérni, egyben biztosítja az igazságos hozzájárást, továbbá összhangban van a nemzeti kockázatközösség elvével*”. A februárban elfogadott munkaterv áprilist jelöli meg határidőnek, és a határidő lejártával megkérdezhetjük, hogy vajon hogyan sikerült ennek a pontnak a teljesítése.

Először is szögezzük le, hogy a kormány és a koalíciós partnerek láthatóan nagy erőfeszítéseket tettek és tesznek, hogy vállalásuknak eleget tegyenek. A fenti mondat ráadásul kellően homályos ahhoz, hogy április végéig akár teljesíteni is tudják, csak hogy – homály ide vagy oda – *nem teljesítették*. Ennek okaiba most nem bonyolódunk bele, csupán a végeredményt konstatáljuk: a biztosítói modellválasztás ügyében nincs megállapodás, sőt – Molnár Lajos lemondása erre utalt – igen nagyok az eltérések a koalíciós álláspontok között.

Ha tehát a kormányzati munka hatékonyságának mérőeszközeként azt az egyszerű kritériumot választjuk, amit *saját maga mond*, akkor kijelenthetjük: ezt a vállalását a kormány nem tudta teljesíteni. Ad persze egy kiskaput is a februári munkaterv, amikor a népegészségügy rendszere újragondolásának határidejét októberben jelöli meg. Ez a kiskapu jól jöhet számára ama kritika elhárításaképpen is, amely a biztosítási modellválasztás elmaradásaként érheti. Ám az októberi határidő mégsem teheti meg nem történtté az áprilisi vállalást, és azt, hogy e vállalás látható elmaradásával a kormány a kormányzati hatékonyság

defektusáról tesz tanúbizonyságot – természetesen az objektív kritériumokat alkalmazó elemző számára.

Mindezt azért fontos hangsúlyoznunk – visszatérve írásunk elejére –, mert a társadalom bizonyos (elsősorban a kormányt támogató) körei akár e hatékonysági deficit ellenében is elismerhetik a kormányzat erőfeszítéseit. Csakhogy itt a közvélemény-kutatási adatok festhetnek riasztó perspektívákat a kormányoldal elé. Természetesen a „szakpolitikai kormányzás” nem oldhatja fel a „politikai kormányzás” során felhalmozódó feszültségeket, de a kormány a szakpolitikában, vállalásai maradéktalan betartásában mégis fontos jó pontokat szerezhethet(ne) a maga számára – megtépázódott tekintélye helyreállításához. A februári munkaterv egyelőre inkább ígéret, mint valóság. Ha „megmérjük” a kormány – biztosítókra vonatkozó – februári vállalását, a mérés nem a kormánynak kedvez.